

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. שלש נשים משמשות ... כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו.....1
- ב. אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים.....4
- ג. בא עליה ונתארסה ... בא עליה ונשאת לעצמה.....5
- ד. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין לה נדריה.....6
- ה. המפתה נותן בושת ופגם וקנס מוסיף עליו אונס שנותן את הצער ... האונס נותן מיד והמפתה לכשיוציא.....6
- ו. האונס שותה בעציצו והמפתה אם רצה להוציא מוציא אפילו היא חינרת ... נמצא בה דבר ערוה או שאינה ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה.....7
- ז. מת יצא כסף קנסה בכתובתה ... טעמא מאי תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה.....8

דף לט.

א. שלש נשים משמשות ... כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו

כבר התבאר במסכת יבמות דף יב: שהלכה כחכמים¹ שאפילו קמנה מעוברת ומניקה, שיש חשש בכניסתם להריון שיסתכנו שאינן משמשות במוך כלומר ממלאות אותו מקום מוכין לשאוב את הזרע שלא תתעבר, שלא ייקלט במקום הריונה.

ונחלקו ראשונים: דעה ראשונה: יש מפרשים² שכיון שעושה המעשה בידיים להשחית הזרע, אסור על האיש ועל האשה³ לשמש בהנחת מוך, אפילו שמניחים המוך משום חשש סכנה, והאיסור

¹ מאירי יבמות שם; תוס' רי"ד שם; שו"ת הרדב"ז ח"ג סי' אלף כב (תקצו), ע"פ הכלל יחיד ורבים הלכה כרבים. וכן נקטו האחרונים, כל אחד לפי שיטתו דלהלן

² רש"י בסוגיין ויבמות שם וכפ"י הר"י בתוס' כאן בדעתו וכן פי' בד' רש"י הרישב"א יבמות וכתובות שם ורשב"א יבמות שם ותוס' הרא"ש כתובות שם והובא בשמ"ק שם

³ ואפילו להסוברים שאין האשה מוזהרת על השחתת זרע, היינו על זרע שלה, אבל על זרע של הבעל מוזהרות. עיין תוס' הרא"ש כתובות שם והובא בשמ"ק שם. ועיי' שו"ת רעק"א סי' עא שר"ל בד' הנמוקי' בשיטת רש"י שעיקר האיסור הוא עליה במה שמכינה ומנחת שם קודם תשמיש, אבל הוא משמש כדרכו ואינו כמטיל על עצים כו', ועיי' אהיעור ח"א סי' כד ומרחשת ח"ב סי' ט ושו"ת זכרון יהונתן אהע"ז סי' ג שדחו פירושו בנמוקי'

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הוא על שניהם. אולם נתינת מוך אחר תשמיש כדי לשאוב הזרע שלא יקלט אין איסור⁴, שלאחר שנעקר הזרע מן הגוף לא שייך בו השחתה⁵.

דעה שניה: שגם אחרי תשמיש יש אוסרים⁶ לשאוב, ואדרבא לאחר תשמיש חמור יותר, שכן כבר נקלט הזרע של האיש בזרע של האשה וראוי להיווצר מהם ולד⁷.

דעה שלישית: י"א⁸ שאין איסור כלל⁹, שאין איסור לבעליהן מפני שאינם משחיתים, ועוד שמשום מצות עונה מותרים. ודרך תשמיש הוא והגוף נהנה מן הגוף ודומה למשמש עם הקטנה¹⁰.

⁴ תוס' הרא"ש כתובות שם לד' רש"י וכ"מ בתוס' כתובות שם בתי"א, וכ"כ בכת"ס יו"ד סי' קעב בד' רש"י, ועיי' אחיעזר ח"א סי' כג שר"ל כן בנמוקי יבמות שם בד' רש"י, אולם עיין בינת אדם שער בית הנשים סימן יח סעיף לו דכתב דאף לרש"י איסור אחר תשמיש. וכתב אדרבא שהוא שיטת ר"ת שלאחר תשמיש דהא גברא כאורחא משמש מידי דהוי אקטנה ואיילונית כו' והאשה שנותנת אחר כך מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מפקדה אפריה ורביה ומשמשת במוך דקתני הכא היינו דצריכות לשמש במוך

⁵ ועיין בינת אדם שם שפסק כדעה זו מהא דביו"ד קצו יג כתב בשולחן ערוך דמותרת לרחוץ להפליט זרע "ואם כן בנידון דידן מותרת על כל פנים תיכף אחר תשמיש להפוך עצמה כמו שכתב הרמב"ם וגם תרחץ בחמין ולקנה בצמר גפן או בבגד דק. וגם תהלך ברגלים תיכף אחר תשמיש אולי תועיל. אבל ליתן מוך באותו מקום קודם תשמיש איסור כן נראה לי". ועיין מגן אברהם סימן תרו ס"ה שכתב "ודוקא שלא היה כמוך למבילתה או סמוך לוסתה דבאותן שעות רגילות להתעבר ויש לחוש שתשחית זרע ההריון". ועיי"ש שו"ע הרב יא ומ"ב כא הביאו וכתב שבתשובת רע"א כתב דלעולם לא תכבד ועיין סד"ט שם מז. אולם עיין פלתי יו"ד שם ח שכתב "וצ"ל דאף דשלישה ימים לקליטה (נדה לד' ע"ב, לח ע"א), רוב זרע הראוי להריון נקלט תיכף, ומיעוט שנקלט אחר ב' ג' ימים. ומה שנקלט לא יועיל כלל רחיצה, שכבר קלטו האם, ואם כן מותר לרחוץ, כי מה שלא נקלט כבר על הרוב לא יהיה נקלט עוד, ואין כאן השחתת זרע ומותר". ועיין שו"ת נוב"קמא אבהע"ז סוס"י ס"ט, שו"ת רעק"א ח"א סי' צ', שו"ת הת"ס יו"ד סי' קע"ב, דעת תורה יו"ד סי' מ"ו סק"ח עפ"י ח"י הר"ן נדה ל"ח ע"א ועיי' שו"ת להורות נתן ח"ה ע"ד

⁶ ריטב"א יבמות שם בד' רש"י, ועיי' תוס' כתובות שם בתי"ב ב ועוד כו'. ועיי' שו"ת רעק"א סי' עא שכ' להוכיח כן מהנמוקי יבמות ורמב"ן ורא"ה ותלמיד הרשב"א שבשמ"ק כתובות שם בד' רש"י, ובשו"ת חמדת שלמה סי' מו הביין כן בדעת ר"ת בתוס' יבמות שם לשיטת רש"י, ועיי' שו"ת עמק שאלה מהרנאסמייפולי אהע"ז סי' סט.

⁷ שו"ת בנין ציון סי' קלו ושו"ת מחנה חיים ח"א סי' נג. ועיי' בית מאיר אהע"ז סי' כג שהוכיח שלאחר תשמיש איסור מכתובות עב א שתמלא ונופצת ורש"י שיוציא ויתן כתובה, ועיי' שמ"ק כתובות שם ב' פירושים אם משום האיסור של השחתת זרע או משום טענה שרוצה בנים.

⁸ ומבארים דברי ר' מאיר משמשות במוך שחייבות לשמש במוך, כדי שלא יסכנו את הולד, וחכמים שאומרים משמשות כדרכן, היינו שאינן חייבות, אבל איסור אין לדברי הכל

⁹ רשב"א יבמות שם ור"ן נדרים לה ב, וכמו שהוכיח בשו"ת צ"צ החדש אהע"ז סי' פט שר"ל קודם תשמיש, וכ"ד הרמב"ן והרא"ה וריטב"א בשמ"ק כתובות שם, ועיי' שו"ת דברי מלכיאל ח"א אהע"ז סי' ע ושו"ת תורת חסד אהע"ז סי' מד שכ"כ בדעתם, וכ"ד היש"ש יבמות פ"א סי' ח, וכ"ג ברש"י נדה מה א ד"ה משמשות שכ' תקנתן הוה לשמש במוך כו', משמע שר"ל שנחלקו אם חייבות ולא אם מותרות כפי שפ"י ביבמות שם. ועיי' תשו"ר רב האי נאון בתשוה"ג הרכבי סי' שלח שכ' בד' חכמים בשלש נשים שלא נאסרו לשמש במוך ויש לבעליהן ולהן לשמש במוך ואין בזה חשש, וממש"כ לבעליהן הרי שר"ל לפני תשמיש.

¹⁰ יש"ש יבמות שם, וכ"מ במרדכי יבמות פ"א בשם ריב"ן, וכ"כ בשו"ת מחנה חיים שם, וכ"כ בחזון איש אהע"ז סי' לז, וכ"כ בשו"ת תורת חסד אהע"ז סי' מד ובשו"ת דברי יששכר סי' קלח בד' הרא"ש והמרדכי

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דעה רביעית: ויש סוברים¹¹ שאף לדעת האומרים שבשאר כל הנשים אסורות במוך קודם תשמיש, בנשים שקצת סכנה יש בדבר, יכולה לומר שמא אין לי זכות שירחמו עלי מן השמים ומותרת לשמש במוך¹².

י"א¹³ שאין איסור נתינת מוך אחר תשמיש אפילו בשאר כל הנשים, שהרי הבעל משמש כדרכו, והאשה אינה מזהרת על השחתת זרע מפני שאינה מצווה על פריה ורביה, ואפילו אם הנשים מזהרות על השחתת זרע, כל שכבר נעקר הזרע מן הגוף לא שייך בו השחתה.

אשה שהרופאים אומרים שאם תתעבר או אם תלד תסתכן, נחלקו אחרונים אם מותרת לשמש במוך: יש סוברים¹⁴ כדעה א. ויש חולקים¹⁵ וסוברים שמותרות במוך קודם תשמיש, שבשלש נשים בלבד הוא שאסרו לפי שאין כאן חשש סכנה קרובה, ואדרבה בדרך הטבע שלש נשים אלו רובן אינן מתעברות, ואין כאן אלא חשש רחוק של סכנה בלבד, אבל כשהרופאים אומרים שיש כאן סכנה ודאית, או חשש קרוב של סכנה, שהיא אשה שראויה להתעבר, והרי רוב נשים מתעברות, בזה אף לדעת חכמים מותר.

כשהאיש נותן על האבר כיס¹⁶, כדי שהזרע לא יכנס לתוך הרחם, יש מהאחרונים מחמירים בזה יותר ממוך, כי שם שופך זרעו בגוף הרחם אלא שנופל על המוך, אבל בכיס המכסה כל האבר

¹¹ שו"ת רעק"א סי' עא בד' הריטב"א יבמות שם שכ' שאין לה להכניס עצמה כסכנה, שו"ת הרדב"ז ח"א סי' אלף כב תקצו, שו"ת דברי מלכיאל שם בד' הראשונים הנ"ל.

¹² או משום שלא אסרה תורה מעשה ער ואונן אלא כשכוונתו שלא תתעבר ואינו רוצה לקיים פריה ורביה ממנה, אבל אם כוונתו שלא תבוא לידי סכנה מותר.

¹³ לדעה זו יש סוברים שקודם תשמיש ודאי אסורה לשמש במוך לדברי הכל, ואפילו בשלש נשים, שאין דרך תשמיש בכך, ולא מסתבר שיתירו לאלו הנשים בשביל שמחת עונה. ויש סוברים שלדעה זו מותר לשמש במוך גם קודם תשמיש בשלש נשים, ואפילו בשאר כל הנשים יש מפרשים שאין איסור לדעה זו.

¹⁴ שו"ת רעק"א שם; שו"ת חת"ס שם; שו"ת משיב דבר להנצי"ב יו"ד סי' פה; שו"ת מהר"ם שיק חו"מ סי' נד; שו"ת בנין ציון ח"א סי' קלז, ועוד. וז"ל בינת אדם בית הנשים סי' יח אות לו דבר זה תלוי בפלוגתא ביבמות דף י"ב וכתובות דף ל"ט. דלרש"י שלש נשים משמשות במוך היינו לפני תשמיש אבל שאר נשים אסורות דהוי כמטיל זרע על עצים ואבנים ולאחר תשמיש אסור משום השחתת זרע. ולרבינו תם איפכא דלפני תשמיש אסור אפילו לג' נשים כמטיל זרע על עצים ואבנים אלא רוצה לומר לאחר תשמיש דהא גברא כאורחא משמש מידי דהוי אקטנה ואיילונית כו' והאשה שנותנת אחר כך מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מפקדה אפריה ורביה ומשמשות במוך דקתני הכא היינו דצריכות לשמש במוך זהו דברי רבינו תם בתוספות יבמות דף י"ב ע"ב ד"ה שלש משמע לדעת רבינו תם דאף שאר נשים מותרות לשמש במוך היינו שנותנת מוך אחר תשמיש. והנה ביורה דעה סימן קצ"ו סעיף י"ג כתב בשולחן ערוך דמותרת לרחוץ להפליט זרע ואם כן בנידון דידן מותרת על כל פנים תיכף אחר תשמיש להפוך עצמה כמו שכתב הרמב"ם וגם תרחץ בחמין ולקנח בצמר גפן או בכגד דק. וגם תהלך ברגלים תיכף אחר תשמיש אולי תועיל. אבל ליתן מוך באותו מקום קודם תשמיש אסור כן נראה לי:

¹⁵ שו"ת חמדת שלמה סי' מו; שו"ת צמח צדק החדש אהע"ז סי' פמ; שו"ת דברי מלכיאל שם; שו"ת דברי יששכר שם; שו"ת תורת חסד שם; שו"ת זכרון יהונתן סי' ג' (רק במצות עונה החיובית); אהיעזר שם; שו"ת מהרש"ם ח"א סי' נח; מרחשת ח"ב סי' ט ע"ש בארוכה: שו"ת אור גדול סי' לא, ועוד. שו"ת אנרות משה

אבעה"ז א סג – סה, ציץ אליעזר חלק ט נא שער ב
¹⁶ שו"ת מהרש"ם ח"ג בהשמטות שבסוף הס'.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הרי זו הוצאת זרע לבטלה ממש, ואף במקום סכנה אין להתיר, שלא תשמש ולא תסתכן, ויש שאין מחלקים בדבר, ומתירים במקום סכנה אף בזה¹⁷.

וכל זאת, בימינו יש להתיר רק כאשר מסוכן לאשה אמצעי מניעה אחרים, כגון גלולות או התקן תוך רחמי, וסכנה עבודה להתעבר, אך בלאו הכי אין להתיר כלל.

יש שכתבו שעדיף שימוש בדיאפרגמה על פני שימוש במוד, ויש שכתבו להיפך¹⁸.

ג. אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים

אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים, לא פחות ולא יותר, שמושהביאה שתי שערות לאחר שהגיעה לי"ב שנים ויום אחד, ונעשית נערה, ועברו ששה חדשים אחר זה, נעשית בוגרת¹⁹, אפילו שלא הביאה סימני בגרות²⁰. ביום האחרון שנשלמו בו ששה החדשים, הדבר תלוי בסימנים: אם הביאה סימני בגרות, הרי היא בוגרת, ואם לאו, עדיין היא נערה.

הביאה סימני בגרות בתוך ששה החדשים, נחלקו ראשונים: יש סוברים²¹ שנעשית בוגרת משעה שהביאה סימנים, שפעמים שהיא ממהרת להתבגר בתוך ששה חדשים מנערותה, ואם הביאה בתוך זמן זה אחד מסימני הבגרות, ולא כולם, הרי היא ספק נערה ספק בוגרת.

ויש סוברים²² שאין סימני בגרות מועילים לעשותה בוגרת תוך ששה חדשים מנערותה, אלא שאם באו אחר י"ב שנה ויום אחד ולא הביאה שתי שערות, שהם סימני נערות, אנו אומרים שבודאי באו גם סימני נערות²³, והרי היא נערה, ואחרי שיעברו עוד ששה חדשים תהיה בוגרת, ואם נראה בה סימן אחד מסימני הבגרות אחרי י"ב שנה ויום אחד, הרי היא ספק קטנה ספק נערה²⁴.

¹⁷ אחיעזר ח"ג סי' כד. ועי' שו"ת צפנת פענח דווינסק ת"ש סי' פט ובתשובותיו ד' ווארשא ח"ג סי' קסד.

¹⁸ עיין בספר פועה חלק הריון ולידה עמ' 398

¹⁹ רמב"ם הלכות אישות פרק ב הלכה ב, שו"ע ונו"כ יו"ד רלד א

²⁰ ח"מ סי' לז ס"ק ו, ואפשר. ב"ש שם ס"ק ה

²¹ רש"י קדושין עט א ד"ה אי נימא, וכ"ה ד' הרי"ף לגירסתו – וכ"ה גירסתנו – אילימא בתוך ששה כו' השתא הוא דבגרה, עי' רבינו ירוחם נכ"ב ח"ה, וכ"ה ד' הראב"ד בהשגות אישות פ"ב ה"ח

²² תו"י קדושין שם רמב"ם שם פ"ב ה"ח, עי' ב"ש סי' לז ס"ק ה, וכש"כ להסוברים בד' הרמב"ם שבכלל אין סימני בגרות ואינם אלא סימני נערות

²³ שאי אפשר לסימני בגרות אלו שיבואו מבלי שתביא שתי שערות.

²⁴ עיין ערוך לנר נדה מז.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וי"א²⁵ שאם הביאה סימני בגרות אחרי י"ב שנה וששה חדשים, ולא היו בה סימני נערות, הרי היא בוגרת, מאותה שעה שראו בה סימני הבגרות, ולא למפרע שאנו אומרים עכשיו היא שנתבגרה.

ג. בא עליה ונתארסה ... בא עליה ונשאת לעצמה

כבר התבאר לעיל דף לה. שהבת²⁶ שנתארסה ונתגרשה, ונאנסה או נתפתתה, קנסה לעצמה, ובושת ופגם לאביה²⁷, וי"א שאף קנסה לעצמה²⁸.

נאנסה או נתפתתה, ואחר כך נתקדשה לאחר, קנסה ושאר הדברים לאביה, שאין האירוסין מוציאים מרשות האב.

מפותה²⁹ או אנוסה שלא תבעה קנס בושת ופגם ובאנוסה אף צער, עד שבגרה או עד שנשאת, או עד שמת האב, שבכל אלו יוצאת מרשות אביה, הרי הארבעה דברים או השלשה שלה³⁰, עמדה בדין ותבעה אותו ואחר כך בגרה או נשאת הרי הן של אב, ואם מת האב אחר עמידתה בדין הרי הן של אחין שהן יורשי האב מעת שעמדה בדין זכה בהן האב. וי"א³¹ שזה אינו אלא בקנס של אנוסה אבל בושת ופגם וצער, בין עמדה בדין בין לא עמדה

²⁵ ריטב"א נדה שם; אלו הן סימני בגרות להיכא דלא קיימא מעיקרא אסימני בוחל. ועי' תשב"ץ ח"א סי' עא, הובא בב"י סי' לו ובב"ש שם ס"ק ה. אמנם אין זה לכו"ע דלפי מש"כ ב"ש שם הרמב"ם פליג גם בדין זה, מדלא הזכיר כלל סימני בגרות, לעשותה בוגרת.

²⁶ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה טז

²⁷ שאין האירוסין מוציאים מרשות האב, ולא נתמעט אלא הקנס. ויש מסבירים מפני שיכול למוסרה למנוול ולמוכה שהין, והרי עדיין יכול למוסרה גם לאחר שנתארסה ונתגרשה. כ"מ שם

²⁸ לפי שהוקשו לקנס, ולמי שזה ניתן, זה ניתן. רא"ש פ"כ סי' ה

²⁹ רמב"ם שם הלכה טז

³⁰ ואע"ג שבושת צער ופגם ממון הוא ואין צריך העמדה בדין לחייבו, וא"כ זכה בהם אביה עוד קודם שיצאת מרשותו הרמב"ם ס"ל כשימת התוס' לחלוק משום דאיתקש להדדי, ועיקר הא דאיתקש הוא משום דכתיב ונתן לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה. אולם בזה פליג אתוס' דשיטתן דכל מקום דקנס הוי שלה גם בושת ופגם שלה, וא"כ בנערה שנתארסה ונתגרשה דקנסה לעצמה, גם בושת ופגם הוי שלה, ודעת רבינו דרק קנס לחודא הוי שלה, כנזכר ומעמו, דכל היכי דמגזירת הכתוב הוי שלה, ולא משום אפוקי מרשות האב, וכמו בנערה שנתארסה ונתגרשה, דאם בא עליה ונתארסה הוי של אביה, רק דמגזירת הכתוב הוי שלה, הוא דוקא בקנס לחודא, לא בבושת ופגם אבל כאן דמשום אפוקי מרשות האב הוי, כמו דקנס לעצמה כן בוי"פ לעצמה.

אור שמח שם

³¹ השנות הראב"ד שם לפי מה שביארו במשנה למלך שם לפי שהוא סובר כדעת הר"ן שכתב עלה דמתני' דעמדה בדין כו' דדוקא גבי קנס הוא דאמרינן דזכה האב דוקא בשעת העמדה בדין ואם מת או בגרה לעצמה אבל בשת ופגם ממון גמור הוא ולעולם הרי הוא של אב בין עמדה בין לא עמדה ואם מת האב הרי הן של אחים

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בדין הרי הוא של אביה. ובמפותה עמדה בדין הרי הכל של אביה, לא עמדה בדין מסתמא מחלה והקנס אינו חייב לה כלל³².

ד. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין לה נדריה

להלן דף מו: יבואר בעזרהי"ת שאין³³ הארום זוכה בהפרת נדריה של ארוסתו עד שתיכנס לחופה, אלא שאם היא נערה, הארום מיפר ביהד עם האב. היפר האב ולא היפר הבעל, היפר הבעל ולא היפר האב, אינו מופר.

ה. המפתה נותן בושת ופגם וקנס מוסיף עליו אונס שנותן את הצער ... האונס נותן מיד והמפתה לכשיוציא

המאנס³⁴ או מפתה בתולת ישראל והיא מבת שלש שנים ויום אחד ואילך שביאתה ביאה ואין בתולותיה חוזרים, עד שלא תיבגר קונסין אותו חמשים סלעים כסף בין אם היא בת גדול שבישראל בין היא בת קטן שבישראל, ודין חמשים סלעים הללו הם קנס על המעשה הרע שעשה, אבל מלבד זה צריך ליתן לה במפותה בושת ופגם, אבל לא צער שאין למפותה צער, אבל לאנוסה שיש לה צער צריך ליתן לה גם צער, וחייב לישאנה. ובושת משלם אפילו אם היתה בעולה³⁵.

³² דכיון דמפותה ודאי מחלה אלא דבמה שזיכתה התורה לאב לא מציא איהי למחול ממון אביה שהרי היא ברשותו וכל שלא עמדה בדין בחיי אביה איגלאי מילתא דממון דידה הוא והרי מחלה בשלה והלא מעולם לא זכה אביה ואיגלאי מלתא דשלה הוא והרי מחלה דמדעתה עבדה. מל"מ שם ולכאורה זה רק בקנס אבל בושת ופגם זכה אביה מיד ולא יועיל מחילתה.

³³ שו"ע יו"ד רלד ה

³⁴ שו"ע ונו"כ קעז א

³⁵ ב"ש אבהע"ז קעז א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ובמפותה³⁶ אינו חייב לישאנה, אך אם נשאה המפתה³⁷ אינו צריך ליתן קנס. וכותב לה כתובה כמו לשאר הבתולות³⁸.

וכבר התבאר לעיל דף כט: שדין אונס³⁹ ומפתה דנין אותו בשלשה דיונין כמו בכל דיני ממונות, שעריכים שלשה, ובלבד שיהיו סמוכין בארץ ישראל. ובימינו שאין סמיכה, אין דנים דיני קנסות.

אולם כדי שלא יהו ישראל פרוצין וכדי שלא יהא חוטא נשכר, נהגו חכמים האחרונים לגדות עד שיפייס בריצו ובממון את את הנאנסת או המפותה ואת אביה, וכשרואין ב"ד שנותן קרוב לשיעור החיוב די, וכן אם מרצה בדברים ונתרעו לא איכפת לן.

1. האונס שותה בעציצו והמפתה אם רצה להוציא מוציא....

אפילו היא חגרת... נמצא בה דבר ערוה או שאינה

ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה

עוד קנסה⁴⁰ התורה את האנס שאנס קטנה או נערה⁴¹, וחייבה אותו לישאת את אנוסתו, אפילו היא חגרת או סומא, שכן כתיב (דברים כב פסוק כט)

³⁶ רמ"א ונו"כ שם

³⁷ עיין במל"מ פ"א מה' נערה דין ג' שנסתפק היכא דפיתה אשה האסורה לו ועבר וכנסה אם תועיל לו כניסתו זו ליפטר מהקנס או דילמא כיון דכופין אותו להוציא לא מיפטר מהקנס. והאריך בזה ומסיק דהדין דין אמת דכל היכא דקדושין תופסין אם עבר וכנסה אהני מעשיו ונפטר מהקנס. וכ' עוד ואני מסתפק באונס יבמה לשוק ועבר וכנסה מהו כיון דבעניונו צריכה גט מספק דלא ידעינן אם קדושין תופסין בה או לא. ואם אין קדושין תופסין פשיטא דלא אהני מעשיו כלל וחייב הוא בקנס וא"כ כיון דפשיטא דהיה חייב בודאי בקנס וספק אם בכניסה זו נפטר הוי כברי בחיובא וספק בחזרה דקיי"ל דחייב ומ"מ דעתי נוטה דפטור עכ"ל ע"ש:

³⁸ בטור שם וברמב"ם פ"ח מנערה ה"ג ועיין במל"מ שם שהאריך בטעם הדבר והביא שדעת התוספות ורבינו יונתן דכתובות המפותה הוא מנה כשאר כל הבעולות אך מלשון רש"י בחומש פ' משפטים בפסוק מהור ימהרנה כו' משמע שגזירת הכתוב הוא שיעשה במפותה זו כתובת בתולה כשישאנה וכ' דאפשר לומר שזהו ג"כ טעם הרמב"ם ואף שהרמב"ם סובר שאפי' כתובת בתולה אינה מד"ת רק מד"ס כמ"ש בפ"י מה' אישות מ"מ י"ל דגז"כ הוא שמפותה זו לא יגרע כחה משאר בתולות הכשירות הכל לפי מנהג הבתולות וממילא כשתיקנו חז"ל כתובה לבתולה גם זו יש לה כתובה ככתובת הבתולות ע"ש. ועיין בתשו' נו"ב תניינא סי' ל"ג שאף הרמב"ם והטור לאו קאמרי אלא דוקא בנערה שהיה לה קנס אבל בוגרת שאין לה קנס או אפילו נערה אם אין עדים על הבעילה כ"א מפי עצמו ומודה בקנס פטור נמצא שלא חייבו הכתוב קנס וממילא כשנושאה לא חייבו הכתוב כתובת בתולה ולכן אין לה אלא מנה. וככתובה יכתבו בעולתא.

³⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעז ב

⁴⁰ ע' רדב"ז ח"א סי' י"ט דאינו נקרא מודה בקנס לענין זה ואף שהודה חייב לישא אותה בשלמא גבי מפתה שהדין הוא שאם רצה לפרוע הקנס אינו נושא אותה כיון שהודה בקנס ונפטר ממנו נפטר נמי מלישא אותה אבל גבי אונס שחייב תרתי לישא אותה ולתת הקנס אפילו אם הודה בקנס ונפטר ממנו עדיין נשאר החיוב השני כמו שחייב לתת צער ובושת ופגם שהם ממון חייב לישא אותה וכופין אותו על ככה ומה שלא בא הדבר מפורש באחד מן הראשונים י"ל הוא לרוב פשיטות הדבר ע"ש. שי למורה ופ"ת סימן קעז סעיף ג

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא יוּכַל שְׁלַחָהּ כָּל יָמֶיהָ, וּבִלְבַד שִׁיחֵיו הִיא וְאִבִּיהָ מֵרֹצֵין, וְאִינוּ רִשְׁאֵי לְהוֹצִיאה לְעוֹלָם אֲלֵא לְרִצּוֹנָהּ.

אולם אם היא אסורה לו, אפילו אינה אלא מחייבי לאוין או חייבי עשה⁴², או אפילו שנייה דרבנן אסור לישא אותה, דכתיב וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, אשה הראויה לו בהיתר משמע, ואף על גב דשניה היא דרבנן, מ"מ נתמעטה מולו תהיה לאשה, אשה הראויה לו, דשניה נמי אינה ראויה לו מן התורה כיון שאסרו חכמים⁴³.

והוא הדין אם נשאה ומצא בה ערות דבר זמה ממש⁴⁴ שיכול⁴⁵ לגרשה.

ובימינו שיש איסור לישא אשה על אשתו משום חרם דרבינו גרשום אם האנס נשוי אשה אחרת, מנדין אותו עד שיתן לה נדוניה להשיאה להגון לה⁴⁶

דף לט:

ז. מת יצא כסף קנסה בכתובתה ... טעמא מאי תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה

האונס נערה בתולה⁴⁷, כיון שהייב לישא אותה, ואינו רשאי להוציאה לעולם אלא לרצונה. לפיכך אין צריך לכתוב לה כתובה. שהרי הטעם שתקנו

⁴² עיין בתשו' הרדב"ז ח"א סי' ס"ח שכ' דאם אחר שאנסה אסר הנאתה עליו לא הועיל כלום בזה ליפטר ממנה ולא חל האיסור כלל להפקיע זכותה ומ"מ כופין אותו לרצות את הבת עד שתאמר שאינה רוצה בו כמה שדרך בנות העיר דכוותה להתרצות ואם לא נתרצית לאו תרקבי דינרי יהיב לה עד שתתרצה ואנום הוא ופטור מן הנדר ונושא אותה ולא יוכל לשלחה כל ימיו ע"ש.

⁴³ דכתיב ושמרתם את משמרתי מצאו חכמים מקום לאסור שניו' שפיר י"ל דממועט מקרא ולו תהי' לאשה ובלאו הכי כיון דכל מילי דרבנן אסמכינהו אלאו לא תסיר שפיר א"ל דשניה ממועט מקרא ולו תהי' לאשה.

ב"ש שם ג מהב"י

⁴⁴ ב"ש שם ד

⁴⁵ ברמב"ם משמע דצריך לגרשה ובמור אית' יכול לגרשה משמע אם אין רוצה לגרשה לא כפינן ליה.

⁴⁶ פ"ת שם ד מהסמ"ק עשין קפב וכתב "איני יודע למה לא הובא זה בפוסקים".

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, והוא הרי אינו יכול להוציאה אלא לרצונה, ואם עבר והוציאה כופין אותו להחזירה⁴⁸.

אולם אם אנס או פיתה בוגרת מכיון שאינו חייב לישא אותה אפילו אם הטילו עליו קנס חייב לכתוב לה כתובה, וכתובתה מנה⁴⁹.

⁴⁸ ואע"ג דבגמ' איתא שיצא כסף קנסה בכתובתה ואם כן אם אינו משלם קנס כגון שהודה שפטור מקנס לכאורה יהיה חייב לכתוב כתובה, אמנם מלשון הרמב"ם והש"ע משמע דעיקר הטעם משום דלא מצוי מפיך לה וצ"ע. פ"ת שם ה

⁴⁹ כ"כ בתשו' מהר"ם מינץ סימן ק"ט וצביאו באר היטב שם סו יא ופ"ת שם קעז וכו"כ בס' דגול מרבבה וז"ל והמפת' בתול' ונשאה כמה היא כתובת' עיין בטור סי' קע"ז וברמב"ם פ"א מהלכות נערה ה' ג' ובמל"מ שם ונלענ"ד דכל זה כשהית' נערה אבל בוגרת שנתפתת' ודאי גם לרמב"ם וטור אין כתובת' אלא מנה אף שנשאה הבועל עצמו עכ"ל ודברים אלו נאמרו ונשנו בספרו תשו' נו"ב תניינא סי' ל"ג ביתר ביאור ע"ש, ועיין בתשו' חתם סופר ס"ס קל"ג שכ' וז"ל ולענין כתוב' דנושא מפותת עצמו הייתי נוהג לכתוב מאתים ע"פ לשון הטור סי' קע"ז עד שמצאתי בס' דגמ"ר שכ' דהיינו בנער' אבל לא בבוגרת דאין לה אלא מנה וכבר הורה זקן וכן ראוי עכ"ל וכל זה במפתה בוגרת דעלמא ונשאה אח"כ אבל במשודכת שלו וכבר נכתב ביניהם תנאים בחרם וקנס כנהוג שלבה סמוך ובטוח שתנשא לו ואדעת' דהכי אפקרה נפשה לגבי דידיה שהוא ישאנה ויהיה כתובתה ממנו מאתים כמוהר הבתולות בודאי לא מחלה אלא אדעתא דהכי כו' ואפי' אם יתקש אדם לומר שאם הבועל הזה אינו רוצה לכתו' מאתים לא נוכל לכופו אבל עכ"פ אם כתב לה מאתים דחזי ליכי איך ניקום ונא' דלא חזי לה ממנו כי בודאי חזי וראוי ומחוייב לכתוב כן עכ"ד.